

International
JOURNAL OF SOCIAL, HUMANITIES
AND ADMINISTRATIVE SCIENCES

Open Access Refereed E-Journal & Refereed & Indexed
JOSHASjournal (ISSN:2630-6417)

Architecture, Culture, Economics and Administration, Educational Sciences, Engineering, Fine Arts, History, Language, Literature, Pedagogy, Psychology, Religion, Sociology, Tourism and Tourism Management & Other Disciplines in Social Sciences

Vol:5, Issue:20

2019

pp.993-1002

journalofsocial.com

ssssjournal@gmail.com

HEMŞİRELİK BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNDE MESLEK SEÇİMİ VE ÖZYETERLİLİK İLİŞKİSİ

RELATIONSHIP BETWEEN CHOICE OF PROFESSION AND SELF-EFFICIENCY IN NURSING DEPARTMENT STUDENTS

Dr.Öğr. Üyesi Ali ÜNAL

Hitit Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sağlık Yönetimi Bölümü, Çorum/Türkiye.

Dr.Öğr. Üyesi Emrah BİLGİNER

Hitit Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Çorum/Türkiye.

Article Arrival Date : 14.10.2019

Article Published Date : 19.11.2019

Article Type : Research Article

Doi Number : <http://dx.doi.org/10.31589/JOSHAS.185>

Reference : Ünal, A. & Bilginer, E. (2019). "Hemşirelik Bölümü Öğrencilerinde Meslek Seçimi Ve Özyeterlilik İlişkisi", Journal Of Social, Humanities and Administrative Sciences, 5(20): 993-1002

ÖZET

Meslek seçimi bireyin gelecek planını yapmasında ve gelecekte yaşamdaki duruşunu belirlemesinde en önemli unsurlardan biridir. Kişisel yetenekler, imkanlar, gelecekteki kariyer hedefi, istekler, sosyal özellikler gibi unsurlar meslek seçiminde etkili olan objektif kriterler olarak görülebilir. Ancak bireyler meslek kararı verirken subjektif etkilere de kapılabilmektedir. Çeşitli imkansızlıklar, ailenin ve çevrenin etkisi, gelecek kaygısı gibi etkenler bireyleri uygun meslek seçiminden uzaklaştırmaktadır. Bireyin kendisine uygun doğru mesleği seçebilmesi için objektif ve doğru karar vermesi gerekmektedir. Özyeterlilik kavramı bireyin özgüveninin artmasını sağlamakla birlikte doğru değerlendirme, karar verme ve dış etkilere karşı koyma yetilerini artırmaktadır. Kişinin yaşamındaki olumlu ve olumsuz etkenler, geçmiş yaşamı, sosyal çevre gibi birçok etken özyeterliliği etkilemektedir. Özyeterlilik bireyin yaşamını idame ettirmesinde değerlendirme, problem çözme, karar verme gibi konularda etkili olan, bireyin özgüveninin yüksek olmasını sağlayan bir etkidir. Özyeterlilik unsuru birçok alanda olduğu gibi meslek seçiminde de verilen kararları etkilemektedir.

Araştırmada, hemşirelik bölümü öğrencilerinin özyeterlilik durumu ile meslek seçimi arasındaki ilişki incelenmiştir. Öğrencilerin demografik özelliklerinin meslek seçimin etkilemesinin yanı sıra özyeterlilik düzeyinde göre de meslek seçiminde farklılıklar olduğu tespit edilmiştir. Özyeterliliği yüksek olan bireylerin meslek seçiminde daha etkin ve uygun kararlar verdikleri belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik, meslek seçimi, özyeterlilik

ABSTRACT

Choosing a profession is one of the most important factors in making an individual's future plan and determining his / her future stance. Factors such as personal abilities, opportunities, future career goals, aspirations, social characteristics can be seen as objective criteria that affect the choice of profession. However, individuals may have subjective effects when making a professional decision. Factors such as various impossibilities, the impact of the family and the environment, and future anxiety distract individuals from appropriate choice of profession. The individual has to make an objective and correct decision in order to choose the right profession for himself. The concept of self-efficacy increases the individual's self-confidence and increases the ability of correct assessment, decision-making and resisting external influences. Many factors such as positive and negative factors in the person's life, past life and social environment affect self-efficacy. Self-efficacy is an effective factor in issues such as assessment, problem solving and decision-making in maintaining an individual's life. As in many areas, self-efficacy affects the decisions taken in the choice of profession. In

this research, the relationship between self-efficacy and occupational choice of nursing students was examined. In addition to the effect of the demographic characteristics of the students on the choice of profession, it was found that there were differences in the choice of profession according to the level of self-efficacy. It has been determined that individuals with high self-efficacy make more effective and appropriate decisions in career choice.

Key words: nursing, choice of profession, self efficiency

1. GİRİŞ

Türkiye’de hemşirelik mesleğinin tanımı, Florence Nightingale Hemşirelik Yüksekokulunda yapılmıştır. Bu tanıma göre “Hemşire hastaya bakım veren, tedavisi için en iyi fiziksel, psikolojik ve sosyal ortamı yaratan hastalıklardan korunmada ve sağlığın gelişiminde öğretici sorumluluklar taşıyan kişidir” şeklindedir (Velioğlu, 1982). Bu tanımdan da anlaşılacağı gibi hemşirelik, sağlık hizmetlerinin sunumunda ve performansında önemli bir yere sahip ve sağlıkta hizmet sunumunun kalitesini etkileyen bir meslektir. Hemşirelik mesleği, sağlık sistemi içerisinde önemli görevleri yerine getirmektedir. Sağlık hizmetlerinin tamamlayıcı bir parçası olan hemşirelik; sağlık kalitesini artırarak hastalıkların önlenmesi, bakım hizmetlerinin planlanması, örgütlenmesi ve bu hizmetlerin uygulanmasından ve değerlendirilmesinin sağlandığı meslektir. Bu nedenle görev ve sorumlulukları açısından hastaya en yakın sağlık hizmetleri sunucusu olan hemşirelerin mesleğin gerektirdiği bilgi birikimi ve kişilik özelliklerine sahip olması gerekmektedir.

Meslek bir kimsenin yaşamını devam ettirmek, geçinmesini sağlamak için seçtiği sürekli iş alanı olarak tanımlanmıştır. Meslek, o mesleğe ait yeterince bilgi ve beceri birikimine sahip olmayı gerektiren hizmet ya da üretim olmakla birlikte sadece maddi kazanç sağlama yolu değil bireyin kendini gerçekleştirme yoludur. Meslek seçme kişinin severek yapacağı, kendisine uygun ve istediği mesleği tüm diğer meslekler arasından seçmesidir. Bireyin kendisine yakın meslekleri çeşitli yönleriyle değerlendirerek, kendi ihtiyaçlarına uygun ve istediği özellikleri daha çok olan bir mesleğe yönelmesidir (Özgüven, 2001). Meslek seçimi kişinin yapmak istediği mesleği diğer mesleklerden ayrı tutarak seçtiği mesleği yapmak için elinden gelen gayreti göstermesi olarak tanımlanır. Bir bireyin herhangi bir konuda en doğru seçimi yapabilmesi, ya da en sağlıklı kararı alabilmesi için, ilk olarak, ne istediğini ve bu isteğini elde etmek için ne gibi imkânlarla sahip olduğunun farkında olması gerekir. Bundan sonraki aşama, çeşitli seçenekleri inceleyip, bu seçeneklerin isteklerine ve yeteneklerine ne derece uygun olduğunu değerlendirerek seçimini yapmasıdır (Kuzgun, 1982).

Meslek seçimi konusunda ideal olan bireyin özel ilgi ve yetenekleri doğrultusunda meslek seçmesi iken var olan ülke politikası bunu engellemektedir. Gençlerin gelecekle ilgili kaygıları, onların da ileriye güvenle bakmasını engellediği ve meslek seçimini etkilediği, girdikleri dallardan memnun olmadıkları ve memnuniyetsizliğin mezuniyet sonrası da devam ettiği gözlenmektedir. (Sarıkaya ve Khorshid, 2009). Eğitim sistemi, üniversite giriş sınavının yapısı, puanlama sistemi, imkanlara ulaşmaktaki farklılıklar gibi etkenler meslek seçiminde bireylerin kendi yetenekleri, istekleri ve gelecek planları doğrultusunda meslek seçimlerinden alıkoymaktadır.

Kendini tanıyan kişi gerçekle ilgili duygu ve düşüncelerinin, dış dünyadaki olayların ve iç dünyasında meydana gelen gelişmelerin çoğu kez farkındadır (Cüceloğlu, 1987). Bu farkındalıkla yaşamının birçok alanında olduğu gibi meslek seçiminde de doğru kararlar verebilecektir.

Meslek seçiminde önemli faktörler, iş imkanı, meslekle ilgili kabiliyet, mesleğe ilgi, mesleğin değerleri, kişilik özellikleri, mesleğin getirdiği para, saygınlık şöhret gibi kazanımlar, ailenin istekleri şeklinde sıralanabilir (MEB, 2006).

Maslow’un ihtiyaçlar hiyerarşisinin en üst basamağı olan insanın kendini gerçekleştirme ihtiyacı kişinin yaşamı süresince icra edeceği mesleğinde doyuma ulaşması ile karşılanacaktır. Bu doyuma ulaşmak için, bireyin seçeceği mesleğin, onun fiziksel, mental ve kişisel özelliklerine uygun olması gerekmektedir. Ayrıca, doyuma ulaşacağı mesleğe ulaşmak için ihtiyacı olan gerekli eğitim çalışmalarını yapabilmesi için kendisine inanmaya ihtiyacı vardır. Bütün bunların sorunsuz şekilde

sağlanabilmesi, kişinin kendi yeteneklerine uygun olan mesleğin hangisi olabileceği konusunda yönlendirilmesi ile mümkün olacaktır (Telman, 2002).

Özyeterlilik, Bandura tarafından ortaya atılmıştır. Bandura özyeterliliği bireyin, bir görevi başarıyla yerine getirme konusunda yeteneklerine ya da kapasitesine olan inancı olarak tanımlamaktadır. Bu tanımlamaya göre Bandura, insan davranışı açıklamada düşüncenin etkisini ön plana çıkarmakta ve özyeterlilik inancının davranışları etkilediğini öne sürmektedir (Bandura, 1986). Bandura'nın diğer ifadesiyle özyeterlilik, bireyin, hayatını etkileyen olaylar üzerinde etkisi olacak bir ölçüde, belirli bir performansı sergileme konusunda yeteneklerine olan inancıdır (Bandura, 1994).

Özyeterlilikten farklı olarak özgüven kavramı; bireyin, kendisiyle ilgili bir durumdan hoşnut olup olmaması ve bireylere atfedilen kişisel bir özellik olarak tanımlanmaktadır (Chen et al, 2004). Her iki tanımdan da anlaşılacağı üzere araştırmacılar özyeterlilik ve özgüven kavramlarının birbirinden farklı olduğunu düşünmektedirler. Kurbanoglu'nun (2004) Gawith'ten (1995), aktardığına göre bireyin bir işi yapabilme becerisi olmasına rağmen özgüveninin olmaması halinde işi yapamayacağı belirtilmektedir.

Kişinin sahip olduğu pozitif ve negatif duyguların özyeterlilik üzerinde etkisi vardır. Kişinin üzerindeki negatif psikolojik etkenlerin azaltılması özyeterliliğin artması üzerinde etkilidir (Kurbanoglu, 2004). Özyeterliliğin artması ile kişinin karar verme yetisi gelişmektedir. Meslek seçimi ile birlikte değerlendirildiğinde özyeterlilik kavramının bireyin pozitif etkenleri öne çıkarıp negatif etkilerden uzaklaşmasını sağladığı, karar verme, değerlendirme ve kendine güven duygusunu güçlendirdiği sonucuna varılabilir. Ortaya çıkan yeterliliğinin de bireyin meslek seçimi de dahil birçok konuda yaşamını daha etkin yönlendirebilmesini sağlamaktadır.

Meslek kararı verme özyeterliliği ilk olarak Taylor ve Betz tarafından tanımlanmıştır. Bireyin, seçmeyi düşündüğü mesleğin kendisine uygun olup olmadığını belirleyebilme konusunda bilgi ve yeteneklerine olan inancıdır. (Reddan, 2015).

2. GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırma hemşirelik bölümü öğrencilerinin özyeterlilik durumlarının meslek seçimleri üzerindeki etkisinin belirlenmesi için yapılmıştır. Araştırma kapsamında, Hitit Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik Bölümü öğrencileri üzerinde araştırma yapılmıştır. Mevcut olan 430 öğrenciden 320 öğrenci örnekleme dahil edilmiştir. Araştırma anket yoluyla yapılmıştır. Toplanan 320 anketten geçerli olan 305 tanesi araştırmaya dahil edilmiştir.

Verilerin toplanması için kişisel bilgiler, meslek seçimi ve özyeterlilik bölümlerinden oluşan anket formu kullanılmıştır. Özyeterlilik boyutunda Jerusalem ve Schwarzer (1992) tarafından geliştirilen, Erci (2006), Yıldırım ve İlhan (2010), Çelikkaleli ve Çapri (2008) tarafından Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları yapılmış olan Genelleştirilmiş Özyeterlilik Ölçeği (General Self-Efficacy Scale - GSE) kullanılmıştır. Genelleştirilmiş Özyeterlilik Ölçeği 10 sorudan ve bir faktörden oluşmaktadır. Meslek seçimi boyutunda ise Zysberg ve Berry (2005) tarafından geliştirilen, Önler ve Saraçoğlu (2010) tarafından Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılmış olan Hemşirelikte Meslek Seçimi Ölçeği kullanılmıştır. Hemşirelikte Meslek Seçimi Ölçeği, toplam 17 sorudan, "Mesleki Uygunluk" ve "Yaşamsal Nedenler" şeklinde iki alt faktörden oluşmaktadır.

Her iki ölçek için geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları yapılmıştır. Genelleştirilmiş Özyeterlilik Ölçeği için yapılan faktör analizinde ölçeğin tek faktörlü yapısı ile varyansın %59'unu açıkladığı ve faktör yüklerinin 0,507 ile 0,871 arasında olduğu belirlenmiştir. Güvenilirlik analizinde ölçeğin Cronbach Alpha katsayısı 0,817 olarak tespit edilmiştir.

Meslek Seçimi Ölçeği için faktör analizinde meslek seçimi ölçeğinde orijinaline uygun olarak iki faktörlü yapının olduğu tespit edilmiştir. Buna göre KMO değeri 0,768 (p=0,000) tespit edilmiştir. İki faktörlü yapıda mesleki uygunluk faktörünün varyansın %21,855'ini, yaşamsal nedenler

faktörünün ise %12,235'ini açıkladığı, iki faktörün toplam varyansın %34,091'ini açıkladığı belirlenmiştir. Güvenilirlik analizinde ise Cronbach Alpha katsayısının 0,885 olduğu belirlenmiştir.

Araştırma problemi demografik özelliklerin ve özyeterlilik durumunun meslek seçiminde etkili olduğu yönünde oluşturulmuştur. Buna göre oluşturulan araştırma hipotezleri aşağıda yer almaktadır.

H1a. Öğrencilerin demografik özellikleri ile öz yeterlilik ve meslek seçimi arasında anlamlı farklılık vardır.

H1b. Öğrencilerin özyeterlilik durumları ile mesleki uygunluk alt faktörü arasında ilişki vardır.

H1c. Öğrencilerin özyeterlilik durumları ile yaşamsal nedenler alt faktörü arasında ilişki vardır.

Verilerin analizinde demografik veriler için frekans ve yüzde dağılımları alınarak değerlendirilmiştir. Demografik veriler ile özyeterlilik ve meslek seçimi alta faktörleri arasındaki farklılıkların tespiti için bağımsız örneklerde t testi ve tek yönlü varyans analizi ile çoklu karşılaştırma testlerinden yararlanılmıştır. Özyeterlilik ve meslek seçimi alt faktörleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi için öncelikle korelasyon analizi yapılmıştır. Özyeterlilik boyutunun meslek seçimi alt faktörleri üzerindeki etkisinin belirlenmesi için ise özyeterliliğin bağımsız değişken, meslek seçimi alt faktörlerinin bağımlı değişken olduğu regresyon modelleri oluşturularak değerlendirme yapılmıştır.

3. BULGULAR

Araştırmada elde edilen bulgular, tanımlayıcı bulgular ve hipotez bulguları şeklinde incelenmiştir. Tanımlayıcı bulgularda araştırma grubunun demografik verileri sayı ve yüzde olarak incelenmiştir. Hipotez bulgularında, araştırma grubunun demografik verileri ile özyeterlilik ve meslek seçimi alt faktörleri arasındaki farklılık incelenmiştir.

Tablo 1. Demografik Veriler

Demografik Veriler		Sayı	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	212	69,5
	Erkek	93	30,5
	Toplam	305	100,0
Yaş	18 ve altı	29	9,5
	19-20	120	39,3
	21-22	122	40,0
	23-24	23	7,5
	25 ve üzeri	11	3,6
	Toplam	305	100,0
Sınıf	1	68	22,3
	2	76	24,9
	3	73	23,9
	4	84	27,5
	4+	4	1,3
	Toplam	305	100,0
Lise	Sağlık Meslek Lisesi	67	22,0

	Düz Lise	87	28,5
	Anadolu Lisesi	123	40,3
	Diğer	28	9,2
	Toplam	305	100,0

Anket uygulanan öğrencilerin % 69,5'i kadın, % 30,5'i erkek öğrencilerden oluşmaktadır. Yaşları açısından, öğrencilerin % 9,5'i 18 ve altı, % 39,3'ü 19-20, % 40,0'ı 21-22, % 7,5'i 23-24, % 3,6'sı ise 25 yaş ve üzeri yaş gruplarındaki öğrencilerden oluşmaktadır.

Öğrencilerin öğrenim görmekte oldukları sınıf açısından % 22,3'ü birinci, %24,9'u ikinci, %23,9'u üçüncü, %27,5'i dördüncü sınıf, % 1,3'ü ise normal öğretim süresinin üzerinde öğrenimine devam eden öğrencilerden oluşmaktadır.

Araştırma grubu, mezun olunan lise açısından, % 22'si Sağlık Meslek Lisesi, % 28,5'i düz lise, % 40,3'ü Anadolu Lisesi, %9,2'si ise diğer gruplardaki (teknik lise, endüstri meslek lisesi, ticaret meslek lisesi vb.) liselerden oluşmaktadır.

Tablo 2. Cinsiyet Durumlarına Yönelik Bulgular

Değişkenler	Cinsiyet	Sayı	Ortalama	Standart Sapma	t	p
Yaşamsal Nedenler	Kadın	212	33,3332	6,33992	2,479	0,014
	Erkek	93	31,2229	7,16217		
Mesleki Uygunluk	Kadın	212	17,2752	3,46692	2,571	0,011
	Erkek	93	15,2563	3,03281		
Özyeterlilik	Kadın	212	33,2981	6,59599	0,207	0,836
	Erkek	93	33,4667	6,47242		

Araştırma grubunda yer alan öğrencilerin cinsiyet durumları ile meslek seçimi alt faktörleri arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Buna göre yaşamsal nedenler ($p=0,014$) ve mesleki uygunluk ($p=0,011$) alt faktörlerinin her ikisinde de kadınların ortalamalarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu durum kadınların hemşirelik mesleğine kendilerini daha uygun gördüklerini göstermektedir. Öğrencilerin cinsiyet durumları ile özyeterlilik algıları arasında anlamlı farklılık tespit edilmemiştir ($p>0,005$).

Tablo 3. Yaş Durumuna Yönelik Bulgular

Değişkenler	Yaş	Sayı	Ortalama	Standart Sapma	F	p
Yaşamsal Nedenler	18 ve altı	29	18,1494	3,21280	0,644	0,632
	19-20	120	17,3097	3,25950		
	21-22	122	17,0847	3,11961		
	23-24	23	17,4710	3,66724		
	25 ve üzeri	11	17,5152	4,41428		
	Toplam	305	17,3191	3,26931		
Mesleki Uygunluk	18 ve altı	29	34,8871	6,55477	1,022	0,396
	19-20	120	32,5667	6,66381		
	21-22	122	32,8860	5,45078		
	23-24	23	33,8300	5,55515		
	25 ve üzeri	11	33,8595	5,20670		

	Toplam	305	33,0569	6,06511		
Özyeterlilik	18 ve altı	29	34,8966	6,93225	3,921	0,004
	19-20	120	32,3767	6,52690		
	21-22	122	33,2697	6,22791		
	23-24	23	33,8087	7,31144		
	25 ve üzeri	11	39,8091	3,22535		
	Toplam	305	33,3495	6,54838		

Yaş durumuna göre yapılan değerlendirmede, meslek seçimi alt faktörleri olan yaşamsal nedenler ve mesleki uygunluk açısından anlamlı farklılık tespit edilmemiştir ($p>0,005$).

Yaş durumu ile özyeterlilik arasında yapılan analizde anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($p=0,004$). Farkın kaynağının belirlenmesi için yapılan çapraz karşılaştırma testlerinde özyeterlilik alt faktöründe anlamlı fark tespit edilen grubun 25 yaş ve üzerindeki öğrencilerden oluştuğu görülmüştür. Buna göre, bu grupta yer alan öğrencilerin ortalamalarının diğer grupların tamamından daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu durum öğrencilerin yaşları arttıkça gerek mesleki bilgilerinin gerekse hayat tecrübelerinin artması sebebiyle daha fazla bilgi ve beceriye sahip olmaları ile açıklanabilir.

Tablo 4. Öğrenim Görülen Sınıfa Yönelik Bulgular

Değişkenler	Sınıfı	Sayı	Ortalama	Standart Sapma	F	p
Yaşamsal Nedenler	1	68	18,0956	3,22476	1,490	0,205
	2	76	17,1996	3,42713		
	3	73	16,9612	2,89270		
	4	84	17,1865	3,45466		
	4+	4	15,7083	2,25822		
	Toplam	305	17,3191	3,26931		
Mesleki Uygunluk	1	68	33,9719	6,50830	1,255	0,288
	2	76	32,2560	6,59878		
	3	73	33,2964	5,82977		
	4	84	33,0379	5,39829		
	4+	4	28,7500	3,11786		
	Toplam	305	33,0569	6,06511		
Özyeterlilik	1	68	33,7515	6,52304	0,126	0,973
	2	76	32,9974	6,57348		
	3	73	33,2411	6,55402		
	4	84	33,4369	6,57292		
	4+	4	33,3500	9,01314		
	Toplam	305	33,3495	6,54838		

Öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıf ile yaşamsal nedenler ($p=0,205$) ve mesleki uygunluk ($p=0,288$) alt faktörleri ile özyeterlilik ($p=0,973$) arasında anlamlı farklılık tespit edilememiştir.

Tablo 5. Mezun Olunan Liseye Yönelik Bulgular

Değişkenler	Mezun Olduğu Lise	Sayı	Ortalama	Standart Sapma	F	p
Yaşamsal Nedenler	Sağlık Meslek Lisesi	67	16,9776	3,21938	1,228	0,300
	Düz Lise	87	17,3027	3,84339		
	Anadolu Lisesi	123	17,2764	2,96256		
	Diğer	28	18,3750	2,61628		
	Toplam	305	17,3191	3,26931		
Mesleki Uygunluk	Sağlık Meslek Lisesi	67	33,0122	5,69665	0,740	0,529
	Düz Lise	87	33,8380	6,40333		
	Anadolu Lisesi	123	32,5950	5,68825		
	Diğer	28	32,7662	7,41739		
	Toplam	305	33,0569	6,06511		
Özyeterlilik	Sağlık Meslek Lisesi	67	32,7104	6,19895	0,424	0,736
	Düz Lise	87	33,2230	7,02245		
	Anadolu Lisesi	123	33,6041	6,58917		
	Diğer	28	34,1536	5,79575		
	Toplam	305	33,3495	6,54838		

Öğrencilerin mezun oldukları lise ile yaşamsal nedenler ($p=0,300$) ve mesleki uygunluk ($p=0,529$) alt faktörleri ile özyeterlilik ($p=0,736$) arasında anlamlı farklılık tespit edilememiştir.

Öğrencilerin demografik verileri ile özyeterlilik ve meslek seçimi alt faktörlerine göre yapılan analizler sonucunda, öğrencilerin cinsiyet durumları ile meslek seçimi alt faktörleri arasında, yaş durumları ile özyeterlilik arasında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Bu bulguya göre H_1 hipotezi kabul edilmiştir.

Tablo 6. Özyeterlilik ve Meslek Seçimi Alt Faktörlerine Yönelik Korelasyon Analizi

Değişkenler		Yaşamsal Nedenler	Mesleki Uygunluk	Özyeterlilik
Yaşamsal Nedenler	r	1	-	-
	p	-	-	-
Mesleki Uygunluk	r	0,449**	1	-
	p	0,000	-	-
Özyeterlilik	r	0,338**	,263**	1
	p	0,000	0,000	-

** . Korelasyon %99 güven aralığında anlamlıdır ($p < 0.01$)

Araştırmada, özyeterlilik ile meslek seçimi alt boyutları arasındaki ilişki durumunu tespit etmek için korelasyon analizi yapılmıştır. Analiz sonuçlarına göre, meslek seçimi ölçeğinin alt boyutları arasında pozitif korelasyon tespit edilmiştir ($r=0,449$). Bu durum yaşamsal nedenlere ilişkin şartlardaki değişimin meslek seçimine yönelik aynı yönde değişime sebep olduğunu göstermektedir. Meslek

seçecek bireylerin yaşam şartlarındaki bozulmaların meslek seçimini de olumsuz etkilediği, iyi yaşam şartlarında olmayanların özgür ve bilinçli şekilde meslek seçiminden de uzak olabileceği düşünülmelidir. Diğer tarafta ise iyi yaşam şartlarında oluşacak olumlu durumların meslek seçimi konusunda da kişilerin daha iyi seçim yapmasında etkili olduğu, yaşamsal nedenlerle kısıtlamalara maruz kalmayan bireylerin istediği mesleği seçme konusunda daha rahat hareket edebilecekleri şeklinde yorumlanmalıdır. Hemşirelik mesleğinin seçiminde de bireyler istihdam edilme durumu, maddi şartlar, hemşirelik eğitimi veren öğretim kurumlarına girebilme şartları gibi durumlardan ziyade mesleğe karşı olan ilgilerinin ve becerilerinin ön plana çıkmasının bireylerin meslekte daha başarılı olacağı ve daha iyi hizmet sunabilecekleri göz önünde bulundurulmalıdır.

Özyeterlilik durumları ile meslek seçimi alt faktörleri arasında ilişki tespit edilmiştir. Özyeterlilik durumu ile mesleki uygunluk alt faktörü arasında pozitif korelasyon mevcuttur ($r=0,263$). Bu durum bireylerin özyeterlilik ve meslek seçimi durumlarından herhangi birindeki değişimin diğerinde de aynı şekilde bir değişim yaratacağını göstermektedir. Bu bulgu doğrultusunda H1b kabul edilmiştir.

Özyeterlilik durumları ile yaşamsal nedenler alt faktörü arasında pozitif korelasyon tespit edilmiştir ($r=0,338$). Bu durum özyeterlilik ve yaşamsal nedenler durumlarından herhangi birindeki değişimin diğerinde de aynı şekilde bir değişim yaratacağını göstermektedir. Bu bulgu doğrultusunda H1c kabul edilmiştir.

Tablo 7. Özyeterlilik ve Meslek Seçimi Alt Faktörlerine Yönelik Regresyon Modeli

Model	R	R ²	Düzeltilmiş R ²	F	p
Mesleki Uygunluk	0,263	0,069	0,066	22,518	0,000
Yaşamsal Nedenler	0,338	0,114	0,111	39,002	0,000

Araştırma hipotezleri (H1b, H1c) doğrultusunda özyeterlilik durumu bağımsız değişken, meslek seçimi alt faktörleri ise bağımlı değişken şeklinde düzenlenmiştir. Buna göre ilk olarak özyeterliliğin bağımsız, mesleki uygunluğun bağımlı değişken olduğu regresyon modeli oluşturulmuştur. Bu modele göre özyeterliliğin mesleki uygunluk üzerinde etkili olduğu, varyansın % 6,9 oranında açıklandığı tespit edilmiştir. Oluşturulan ikinci modelde ise özyeterlilik bağımsız değişken, yaşamsal nedenler bağımlı değişken olarak değerlendirilmiştir. Bu modelde özyeterliliğin yaşamsal nedenler üzerinde etkili olduğu ve varyansın % 11,4 oranında açıklandığı tespit edilmiştir.

Tablo 8. Özyeterlilik ve Meslek Seçimi Alt Faktörlerine Yönelik Regresyon Katsayıları

Model		Standardize Edilmemiş Katsayılar		Standardize Katsayılar	t	p
		B	Standart Hata	Beta		
Mesleki Uygunluk	Sabit Değer	24,933	01,745	0,263	14,29 2	0,000
	Özyeterlilik	0,244	0,051		4,745	
Yaşamsal Nedenler	Sabit Değer	11,697	0,917	0,338	12,74 9	0,000
	Özyeterlilik	0,169	0,027		6,245	

Oluşturulan regresyon modellerinde elde edilen katsayılar göre, özyeterliliğin artışı ile mesleki uygunluk alt faktörü üzerinde % 24 oranında bir artış sağlanabileceği, aynı şekilde özyeterliliğin artışı ile yaşamsal nedenler alt faktöründe % 16 oranında artış sağlanabileceği tespit edilmiştir.

Korelasyon analizi ve regresyon modelleri ile elde edilen sonuçlara göre özyeterlilik durumunun mesleki uygunluk ve yaşamsal nedenler alt faktörleri üzerinde etkili olduğu tespit edilmiş ve H1b ve H1c kabul edilmiştir.

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre hemşirelik bölümü öğrencilerinin demografik durumları ile özyeterlilik ve meslek seçimi durumları arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir.

Sarıkaya ve Khorshid (2009) tarafından yapılan çalışmada öğrencilerin %11.2'sinin iş olanağı yüksek olduğu için, %4.9'unun istemediği halde sırf puanı yettiği için okuduğu bölümü seçtiği, %71.8'inin mesleğinin imajını iyi olarak gördüğü tespit edilmiştir. Aynı çalışma bulgularına göre, öğrencilerin meslek seçiminde üniversite giriş sınavından aldıkları puan, ailelerinin isteği, meslekten elde edeceği gelir, tekrar sınava girme durumu, aileden uzaklaşma isteği, üniversite mezunu olma isteği gibi çeşitli nedenlerin meslek seçimini etkilediği ortaya konmaktadır. Bu durum meslek seçiminde objektif bir değerlendirmeden ziyade subjektif ve bireyin kendisinin isteği dışında etkenlere göre arar verildiğini göstermektedir.

Yapılan çalışmada özyeterlilik düzeyi yüksek olan bireylerin meslek seçiminde daha etkin karar verdikleri tespit edilmiştir. Sarıkaya ve Khorshid (2009) tarafından elde edilen bulgulara ilişkin kriterler göz önüne alındığında bireyin özyeterliliğinin yüksek olmasının bu kriterlerle başa çıkmasında etkili olacağı düşünülebilir.

Öğrencilerin cinsiyetine göre hemşirelik mesleğini seçmeleri konusunda farklılıklar belirlenmiştir. Kız öğrencilerin hemşirelik mesleğini seçmeye daha yatkın oldukları görülmektedir. Hemşirelik mesleğinin yapısı, çalışma koşulları ve genel toplumsal algı değerlendirildiğinde bu bulgu tutarlı görülmektedir. Toplum genelinde hemşirelik mesleği kadın mesleği olarak görülmektedir. Çalışma yapısı açısından hem mesleğin gerektirdiği şefkat ilgi gibi özel nedenler hem de icra edilirken gerektirdiği fiziki şartlar açısından hemşirelik mesleği kadınlara daha uygun bir meslek olarak algılanmaktadır.

Öğrencilerin mezun oldukları lise ile hemşirelik mesleğini seçmeleri arasında anlamlı farklılık tespit edilememiştir. Burada sağlık meslek lisesi mezunlarının hemşirelik mesleğini seçmeye daha yatkın olabilecekleri şeklinde bir öngörü düşünülebilir. Araştırmada elde edilen bulgu bu öngörünün gerçekleşmediğini göstermektedir. Bu durum öğrencilerin mezun oldukları alanlar yerine farklı meslekleri tercih etmek istedikleri, özellikle üniversite sayısının ve kontenjanlarının artması ve tercih edilebilecek alternatif bölümlerin çoğalması ile tercihlerin farklı bölümlere kaydığı şeklinde yorumlanabilir. Ancak bu sonucun sadece araştırma grubundaki öğrencilere mi yönelik olduğu düşüncesi de göz ardı edilmemelidir. Daha sonraki çalışmalarda bu durumun irdelenmesi literatür açısından yararlı olacaktır.

Öğrencilerin yaşlarının artması ile özyeterliliklerinin arttığı tespit edilmiştir. Bu durum yaş ile birlikte mesleki bilginin artması, hayat tecrübesinin artması, toplumsal saygınlığın ve tatminin artması gibi sebeplerle birlikte özyeterliliğin de arttığı şeklinde yorumlanabilir.

Araştırmanın dayandığı problem cümlesinde öğrencilerin özyeterlilik durumlarının meslek seçimini etkilediği, özyeterliliğin artması ile meslek seçiminde daha uygun kararlar verilebileceği yönündedir. Elde edilen sonuçlarda meslek seçimi alt faktörleri olan mesleki uygunluk ve yaşamsal nedenler boyutlarının her ikisinde de ilişkinin mevcut olduğu belirlenmiştir. Özyeterlilik durumunun geliştirilmesi ile meslek seçimi konusunda daha olumlu kararlar verildiği tespit edilmiştir. Bireylerin özyeterlilik durumunun gelişmesi bireysel karar alma, değerlendirme, sorun çözme, hedeflerine ulaşma gibi yeteneklerin gelişmesine sebep olmaktadır. Bu gelişimin sonucu olarak bireyler yaşamsal nedenleri daha iyi değerlendirebilmekte, yaşamındaki olumsuz durumlardan daha az etkilenmektedirler. Karar alırken de bu olumsuzlukların kararları üzerindeki etkisi daha az olmaktadır. Aynı şekilde özyeterliliğin artması ile ortaya çıkan gelişim meslek seçimi konusunda daha iyi kararlar alınmasını, kendisine uygun, yeteneklerini hayata geçirmesini sağlayan ve kendisini mutlu eden meslek seçimi yapmasını sağlamaktadır.

KAYNAKÇA

- Altunçekiç A., Yaman, S., Koray Ö., (2005), Öğretmen Adaylarının Öz-Yeterlik İnanç Düzeyleri Ve Problem Çözme Becerileri Üzerine Bir Araştırma (Kastamonu İli Örneği), Kastamonu Eğitim Dergisi, Cilt:13 No:1 93-102.
- Bandura, A. (1986). Social foundations of thought and action: A social cognitive theory. Prentice-Hall, Inc.
- Bandura, A. (1994). Self-efficacy. In V. S. Ramachaudran (Ed.), Encyclopedia of human behavior (Vol. 4, pp. 71-81). New York: Academic Press.
- Chen, G., Gully, S. M., & Eden, D. (2004). General self-efficacy and self-esteem: Toward theoretical and empirical distinction between correlated self-evaluations. Journal of organizational Behavior, 25(3), 375-395.
- Cüceloğlu D. (1987), İnsan İnsana, Altın Kitaplar Yayınevi, 1. Baskı, İstanbul.
- Çelikkaleli Ö., Çapri, B., (2008), Genel Yetkinlik İnancı Ölçeği'nin Türkçe Formunun Geçerlik Ve Güvenilirlik Çalışması Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 17, Sayı 3, 2008, s.93–104.
- Erci, B. (2006), Reliability And Validity Of The Turkish Version Of Generalized Perceived Self-Efficacy Scale, Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi Cilt: 9 Sayı: 2.
- Jerusalem M, Schwarzer R (1992). Self-efficacy as a resource factor in stress appraisal processes. In Self-efficacy: Thought control of action. Editor: Ralf Schwarzer, Washington, DC: Hemisphere 195-213.
- Kurbanoğlu S., (2004) Öz-Yeterlik İnancı ve Bilgi Profesyonelleri İçin Önemi, Bilgi Dünyası, 5(2): 137-152.
- Kuzgun Y. (1982) Mesleki Rehberliğin Bireyin Yetenek Ve İlgilerine Uygun Meslekleri Tanımlarına Etkisi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, Ankara.
- MEB. Megep Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi. Akademik, Spor ve Sanat Eğitim Alanları, MEB Yayını, 2006:5-10.
- Önler E., Saraçoğlu G,V., (2010), Hemşirelikte Meslek Seçimi Ölçeğinin Güvenilirlik ve Geçerliliği, Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi, 3(2), 78-85.
- Özgüven E.İ. (2001) Çağdaş Eğitimde Pskolojik Danışma ve Rehberlik, 3. Baskı, Pdrem Yayınları, Ankara.
- Özoğlu SÇ. (1997) Psikolojik ve Rehberlik, Turan Yayınevi, Ankara.
- Reddan, G. (2015). Enhancing students self-efficacy in making positive career decisions. Asia - Pacific Journal of Cooperative Education, 16(4), 291-300.
- Sarıkaya T., Khorshid, L., (2009), Üniversite Öğrencilerinin Meslek Seçimini Etkileyen Etmelerin İncelenmesi: Üniversite Öğrencilerinin Meslek Seçimi, Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 7(2), 393-423.
- Velioğlu, P. (1982) Hemşirelikte Yönetim. Meteksan, Ankara.
- Telman C. (2002), Başarıya Giden Yolda Meslek Seçimi. Epsilon Yayıncılık, İstanbul.
- Yıldırım F., İlhan İ.,Ö., (2010), Genel Özyeterlilik Ölçeği Türkçe Formunun Geçerlilik ve Güvenilirlik Çalışması, Türk Psikiyatri Dergisi 2010;21(4):301-8.
- Zysberg, L, Berry, D. M. (2005) Gender and Students' Vocational Choices in Entering the Field of Nursing, Nursing Outlook, Volume:53, Number:4, pp:193-198.